

Det er risikabelt å varme frossenpizza når man kommer hjem fra fest. Men i hvor stor grad burde du klandres hvis handlingen skulle få katastrofale konsekvenser?

For Bentham var hensikten med nytteprinsippet bare å si noe om hvordan det er riktig å handle, og ikke noe om hvordan vi bør vurdere handlinger som allerede er utført. Benthams formål med den utilitaristiske beregningsmåten er altså *fremoverskuende*. Spørsmålet om i hvilken grad noen bør klandres eller roses for en handling, er mer komplisert, og her varierer det hvilke svar utilitarister gir.

Det går et viktig skille mellom *faktiske* og *forventede* konsekvenser. I branneksemplet over var de faktiske konsekvensene (nedbrent leilighetskompleks) helt forskjellige fra de konsekvensene pizzabakeren forventet (altså nystekt pizza). Ifølge Bentham kan vi regne en intensjon som god hvis de konsekvensene du holdt for å være sannsynlige da du handlet, var gode (Bentham, 1789/1996, s. 77). Hvis du overhodet ikke tenkte deg muligheten for brann, kan du altså ikke klandres, ifølge denne forståelsen.

Men i praksis er de faktiske konsekvensene viktige for hvordan vi vurderer handlinger også når konsekvensene er utslag av flaks eller uflaks (Nagel, 1979). Selv om vi kan være kritiske til alle som er uforsiktige når de lager nattmat, vil man antakelig møte mye hardere kritikk hvis den uforsiktige handlingen fører til at en bygning brenner ned. Det finnes ikke noe åpenbart svar på hvordan utilitarister bør forholde seg til moralsk flaks.

En mellomting mellom å legge vekt på faktiske og forventede konsekvenser er å si at det relevante er hva man *burde* ha forutsett på handlingstidspunktet. Med dette synet er ikke det viktige hva du faktisk forutså, men hvilke konsekvenser det var mulig å forutse med den informasjonen som var tilgjengelig på handlingstidspunktet. Selv om du ikke forutså at det å lage nattmat kunne være risikabelt, kan du etter dette synet klandres for at du ikke tenkte deg godt nok om. Risikoen for brann var absolutt noe det var mulig å forutse med den informasjonen du hadde tilgjengelig idet pizzaen gikk inn i stekeovnen.

16.7 Innvendinger mot utilitarismen